

§ 169

Svar på motion om rätt till heltid i upphandlingar från Tobias Smedberg (V)

KSN-2019-03069

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** besvara motionen med föredragningen i ärendet, samt
2. **att** uppdra till kommunstyrelsen att verka för att en kostnadsneutral pilotupphandling med rätt till heltid och deltid genomförs under 2020.

Reservation

Tobias Smedberg (V) och Hanna Victoria Mörck (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för Tobias Smedbergs (V) yrkanden med motiveringen:

En viktig poäng med att erbjuda rätten till heltid är att låta frågor som handlar om goda arbetsvillkor faktiskt få kosta. Det är viktigare att åstadkomma heltid som norm än att pressa ner kostnaderna så lågt som möjligt. Det ska få kosta att satsa på välfärdens arbetsmiljö.

Särskilda yttranden

Fredrik Ahlstedt (M) och Therez Almerfors (M) lämnar ett särskilt yttrande:

För oss är möjligheten att kunna jobba heltid viktig. Vi kan exempelvis se att pensionerna för de som är deltidsanställda idag kommer att vara mycket låga när det är dags för dem att gå i pension. Det är problematiskt framför allt för kvinnor som i högre utsträckning jobbar deltid. Heltidstjänster inom vård- och omsorgsverksamhet kan också bidra till ökad kvalitet och kontinuitet i verksamheten där exempelvis en brukare i hemtjänsten i större utsträckning kan få träffa samma anställda.

I dagsläget använder sig kommunen som arbetsgivare av heltid som norm, något vi har velat ändra till heltid som möjlighet. Det bedöms kunna innebära vissa besparingar och en bättre möjlighet att planera utifrån enskilda verksamheters behov. Oavsett om det rör sig om heltid som norm eller möjlighet är vi inte negativt inställda till ett pilotprojekt som skulle kunna förhindra att konkurrensen mellan kommunala och privata arbetsgivare snedvrids. Det har visat sig att detta idag är ett problem som inte löst sig av sig självt. Vi är positiva till att det ska gå att exempelvis leva på sin pension oavsett vilken arbetsgivare du haft. Med det inte sagt att det inte ska vara möjligt att jobba deltid om

det är den lösning som passar den enskilde bäst.

Visar det sig att farhågorna vad gäller att upphandlingar som avses i initiativet, där exempelvis nystartade företag stängs ute, besannas är det inget vi vill gå vidare med. Att fler i de traditionellt kvinnodominerade yrkena ska kunna jobba heltid är vi positiva till men vi vill också höja ett varningens finger för att sådan upphandling skulle kunna leda till svårigheter för företagen i de kvinnodominerade branscherna. Då har vi inte vunnit något på initiativet.

Det är i grunden viktigt att värna den svenska modellen och arbetsmarknadens parter avtalsfrihet. Finns det dock en möjlighet att Uppsala kommun kan bidra till att lösa ett svårt problem genom att göra smarta upphandlingar och dessutom få konkurrensneutralitet mellan kommunala och privata arbetsgivare är vi beredda att i alla fall testa ett sådant pilotprojekt.

Jonas Petersson (C) lämnar ett särskilt yttrande:

Hade Centerpartiet haft yrkanderätt hade vi yrkat avslag till motionen.

Jonas Segersam (KD) lämnar ett särskilt yttrande:

Vi yrkade bifall till att besvara vänsterpartiets motion om rätt till heltid. Det är viktigt att de som så önskar inom exempelvis äldreomsorgen kan få en heltidstjänst. Eftersom kommunen finansierar även fristående utförare verksamhet så är det också rimligt att man undersöker möjligheten att samma krav ställs på dem, så att inte kommunen får en (självpåtagen) konkurrensnackdel.

Vi tror dock att den viktigaste vägen till bättre arbetsmiljö och villkor för de anställda är just konkurrens, att undersköterskor och sjuksköterskor har fler arbetsgivare att välja på. Det stärker också kommunens incitament för att vara en attraktiv arbetsgivare, i syfte att kunna rekrytera och behålla viktig nyckelkompetens.

Vi har varit kritiska till införandet av "heltid som norm" inom Uppsala kommuns verksamhet. Orsaken har dels varit att det blir väldigt dyrt, dels att kommunen förlorar i konkurrenskraft mot fristående utförare, och framförallt för att denna modell inte inneburit en möjlighet för de anställda utan ett tvång. Heltid ska enligt denna modell vara norm för alla. Vi kristdemokrater anser att de arbetstagares om så önskar ska kunna vara anställda på deltid, och att det måste läggas tillrätta för en sådan valfrihet inom både kommunal och privat verksamhet.

Yrkanden

Tobias Smedberg (V) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag till första att-sats.

Tobias Smedberg (V) yrkar:

att ordet kostnadsneutral stryks i förslag till att-sats 2.

Erik Pelling (S) yrkar avslag till Tobias Smedbergs (V) ändringsyrkande.

Kommunstyrelsen
Protokollsutdrag

Datum:
2020-05-27

Beslutsgång

Ordförande ställer först arbetsutskottets förslag mot avslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Ordförande ställer därefter Tobias Smedbergs (V) ändringsyrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Sammanfattning

Tobias Smedberg (V) föreslår i en motion väckt 7 oktober 2019 att rätten till heltid och rätten till deltid ska utgöra ett krav i kommunens upphandlingar.

Beslutsunderlag

- Arbetsutskottets förslag 5 maj 2020 § 184
- Tjänsteskrivelse daterad 29 april 2020
- Bilaga 1, Motion om rätt till heltid i upphandlingar från Tobias Smedberg (V)

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

§ 184

Svar på motion om rätt till heltid i upphandlingar från Tobias Smedberg (V)

KSN-2019-03069

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. **att** besvara motionen med föredragningen i ärendet, samt
2. **att** uppdra till kommunstyrelsen att verka för att en kostnadsneutral pilotupphandling med rätt till heltid och deltid genomförs under 2020.

Reservation

Tobias Smedberg (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yttrande.

Särskilt yttrande

Jonas Segersam (KD) lämnar ett särskilt yttrande:

Vi yrkade bifall till att besvara vänsterpartiets motion om rätt till heltid. Det är viktigt att de som så önskar inom exempelvis äldreomsorgen kan få en heltidstjänst. Eftersom kommunen finansierar även fristående utförares verksamhet så är det också rimligt att man undersöker möjligheten att samma krav ställs på dem, så att inte kommunen får en (självpåtagen) konkurrensnackdel.

Vi tror dock att den viktigaste vägen till bättre arbetsmiljö och villkor för de anställda är just konkurrens, att undersköterskor och sjuksköterskor har fler arbetsgivare att välja på. Det stärker också kommunens incitament för att vara en attraktiv arbetsgivare, i syfte att kunna rekrytera och behålla viktig nyckelkompetens.

Vi har varit kritiska till införandet av "heltid som norm" inom Uppsala kommuns verksamhet. Orsaken har dels varit att det blir väldigt dyrt, dels att kommunen förlorar i konkurrenskraft mot fristående utförare, och framförallt för att denna modell inte innebär en möjlighet för de anställda utan ett tvång. Heltid ska enligt denna modell vara norm för alla. Vi kristdemokrater anser att de arbetstagare som så önskar ska kunna vara anställda på deltid, och att det måste läggas tillrätta för en sådan valfrihet inom både kommunal och privat verksamhet.

Kommunstyrelsens arbetsutskott
Protokollsutdrag

Datum:
2020-05-05

Yrkanden

Tobias Smedberg (V) yrkar:
att ordet kostnadsneutral stryks i förslag till att-sats 2.

Erik Pelling (S), Fredrik Ahlstedt (M) och Jonas Segersam (KD) yrkar bifall till föreliggande förslag.

Erik Pelling (S) yrkar avslag till Tobias Smedbergs (V) ändringsyrkande.

Jonas Petersson (C) yrkar avslag till motionen.

Beslutsgång

Ordförande ställer föreliggande förslag mot Tobias Smedbergs (V) ändringsyrkande och mot Jonas Peterssons (C) yrkande om avslag till motionen och finner att arbetsutskottet bifaller föreliggande förslag.

Sammanfattning

Tobias Smedberg (V) föreslår i en motion väckt 7 oktober 2019 att rätten till heltid och rätten till deltid ska utgöra ett krav i kommunens upphandlingar.

Motionen återges som **bilaga**.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 29 april 2020
- Bilaga 1, Motion om rätt till heltid i upphandlingar från Tobias Smedberg (V)

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2020-04-29

Diarienummer:
KSN-2019-03069

Handläggare:
Susanne Afzelius

Svar på motion om rätt till heltid i upphandlingar från Tobias Smedberg (V)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** besvara motionen med föredragningen i ärendet, samt
2. **att** uppdra till kommunstyrelsen att verka för att en kostnadsneutral pilotupphandling med rätt till heltid och deltid genomförs under 2020.

Ärendet

Tobias Smedberg (V) föreslår i en motion väckt 7 oktober 2019 att rätten till heltid och rätten till deltid ska utgöra ett krav i kommunens upphandlingar.

Motionen återges som **bilaga**.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret. Näringslivs- och jämställdhetsperspektivet har beaktats i ärendet. Barnperspektivet bedöms inte vara relevant i ärendet.

Föredragning

Uppsala kommun genomför cirka 150 - 200 upphandlingar årligen till ett värde av cirka 3,7 miljarder kronor. Vård och omsorg utgör det största inköpsområdet med cirka 1,4 miljarder kronor.

Av Uppsala kommuns policy för upphandling och inköp framgår att kommunstyrelsen ansvarar för att samordna styrningen av all upphandling inom kommunen, medan varje nämnd och bolag ansvarar för inköpsbehoven inom sina respektive

ansvarsområden. Kommunstyrelsen svarar för upphandling av kommun- och koncerngemensamma avtal.

En omvärldsanalys har genomförts som visar att krav på rätt till heltid har ställts hos andra kommuner. Västerås kommun uppger att det inte finns någon regel på att kravet alltid ska vara med i en viss typ av upphandlingar, utan att detta prövas från fall till fall. Kravet har inte ställts i så många upphandlingar hittills, men man anger att detta kommer att tillämpas framöver främst i olika typer av driftavtal där leverantörens personal till största delen har sin arbetstid inom avtalet mot kommunen. Anledningen till detta är att risken finns att kravet blir oproportionerligt och strider mot lagen om offentlig upphandling (LOU) annars. Nackdelen med kravet som Västerås kommun ser är att det kan innebära en högre kostnad.

Linköping och Norrköping kommun, som har ett upphandlingsbolag tillsammans, uppger att kravet på rätt till heltid finns med i samtliga verksamhetsupphandlingar, totalentreprenader och ramavtal enligt LOU, samt i upphandlingar enligt lagen om valfrihetssystem (LOV). Nackdelen som Linköping och Norrköping kommun har sett är att nystartade företag kan ha svårt att leva upp till rätten till heltid från start. För LOV-avtalen gäller att ersättningen blir lägre om utföraren inte erbjuder rätt till heltid.

Enligt LOU måste kravet ha en tydlig koppling till upphandlingsföremålet och det måste anses vara proportionerligt. För att hålla sig inom regelverket kan det vara aktuellt att applicera detta krav i de fall där Uppsala kommun även har egen regi, exempelvis vad gäller vårdboenden. Viktigt dock är att det bör genomföras en noggrann avvägning från fall till fall så att kravet inte blir konkurrenshämmande och att marknaden kan svara upp mot kravställningen.

Det finns en risk att leverantörsmarknaden, även den lokala, reagerar negativt på kravet. Det finns även en risk att nystartade företag har svårt att leva upp till detta, som Linköping och Norrköping kommun kan konstatera. Kommunfullmäktige föreslås därför fatta beslut om att uppdra till kommunstyrelsen att först verka för att en pilotupphandling genomförs för att se marknadens reaktion. Därefter kan beslut fattas om kravet på rätt till heltid och rätt till deltid ska införas i upphandlingar där det bedöms vara relevant och möjligt.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 29 april 2020
- Bilaga 1, Motion om rätt till heltid i upphandlingar från Tobias Smedberg (V)

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör

Kräv rätt till heltid i upphandlingar

Uppsala kommun har varit föregångare när det gäller att stärka arbetsvillkor för anställda i kommunal verksamhet genom att införa rätt till heltid. Framöver planeras detta beslut även kompletteras med ett införande av rätt till deltid.

I kvinnodominerade yrkesgrupper inom välfärden är ofrivilligt deltidsarbete vanligt. Medarbetare som vill arbeta heltid och behöver göra så nekas den möjligheten med stora privatekonomiska effekter som följd. Kvinnors ekonomiska frihet och oberoende är en grundbult i arbetet för jämställdhet. Utsattheten i relation till sin arbetsgivare ökar också med den otrygghet som kommer av att arbetstagaren inte kan försörja sig på den anställningsnivå hen omfattas av. Rätten till heltid är därför ett viktigt steg för ett jämställt arbetsliv.

En betydande del av kommunens välfärdsuppdrag sköts av privata aktörer som upphandlas av kommunen genom främst LOU och LOV. Löntagare som arbetar hos privata välfärdsföretag har i regel sämre arbetsvillkor än löntagare som är anställda av kommunen. Vanliga skillnader är sämre övertidsersättning, lägre bemanning och sämre medarbetarinflytande. Det mest logiska sättet att komma åt dessa problem är genom att avprivatisera välfärden vilket Vänsterpartiet driver aktivt. I frånvaro av eller väntan på sådan reform kan kommunen ändå vidta åtgärder för att i högre utsträckning åstadkomma motsvarande utveckling i privatiserad verksamhet som i offentlig regi.

I en granskning av tidningen Kommunalarbetaren 2018 framkom att kommuner sällan nyttjar möjligheten att i upphandlingar ställa krav på att rätten till heltid ska gälla när välfärdsverksamhet upphandlas. Men det finns några kommuner som ändå ställer krav. Linköping, Stockholm och Västerås uppges ställa sådana krav.

Även för den som anser att välfärdsverksamhet ska kunna bedrivas av privata vinstdrivande företag så borde det vara rimligt att kräva att löntagare ska bli lika bra behandlade när de jobbar inom samma verksamhet – oavsett om arbetsköparen är ett aktiebolag eller en kommun. Det ska inte förekomma ett a-lag och ett b-lag bland välfärdsarbetare, inte heller negativ konkurrens genom att löntagares rättigheter dumpas för att priserna ska pressas nedåt.

Med bakgrund av ovanstående yrkar Vänsterpartiet

att rätten till heltid och rätten till deltid ska utgöra ett krav i kommunens upphandlingar.

Tobias Smedberg (v), gruppleadare och kommunalråd

